

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

สัปดาห์ที่ 2 : ความรู้พื้นฐานด้านกระบวนการผลิตในอุตสาหกรรม (FUNDAMENTAL KNOWLEDGE OF PRODUCTION PROCESS)

ประเภทของอุตสาหกรรม

รายวิชา : 4103201 กระบวนการผลิตทาง
อุตสาหกรรมและอันตราย

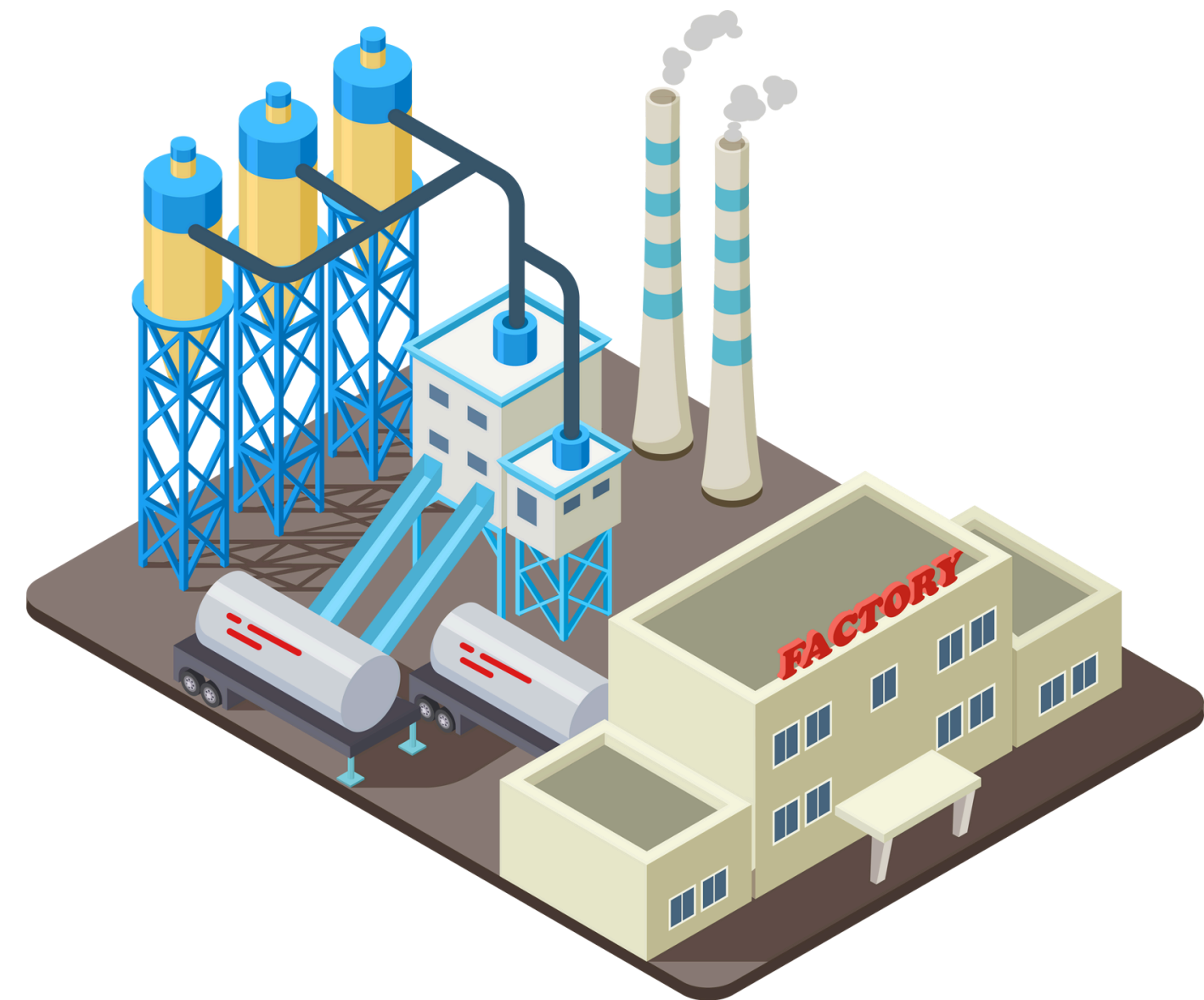
สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

อาจารย์ไอยเรศ บุญเกิด

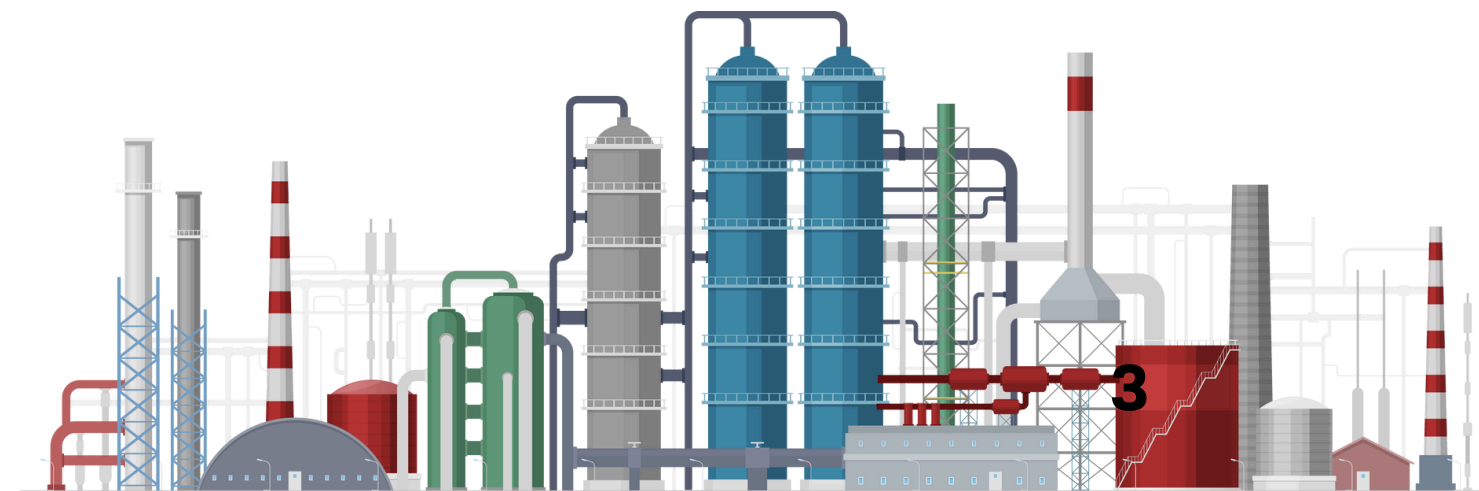
วัตถุประสงค์การเรียนรู้

- เพื่อให้นักศึกษาสามารถอธิบายถึงประเภทอุตสาหกรรมได้
- เพื่อให้ศึกษารายละเอียดถึงความหมายและประเภทของโรงงานอุตสาหกรรม
- เพื่อให้ศึกษารายละเอียดกระบวนการผลิตของอุตสาหกรรมเบื้องต้น

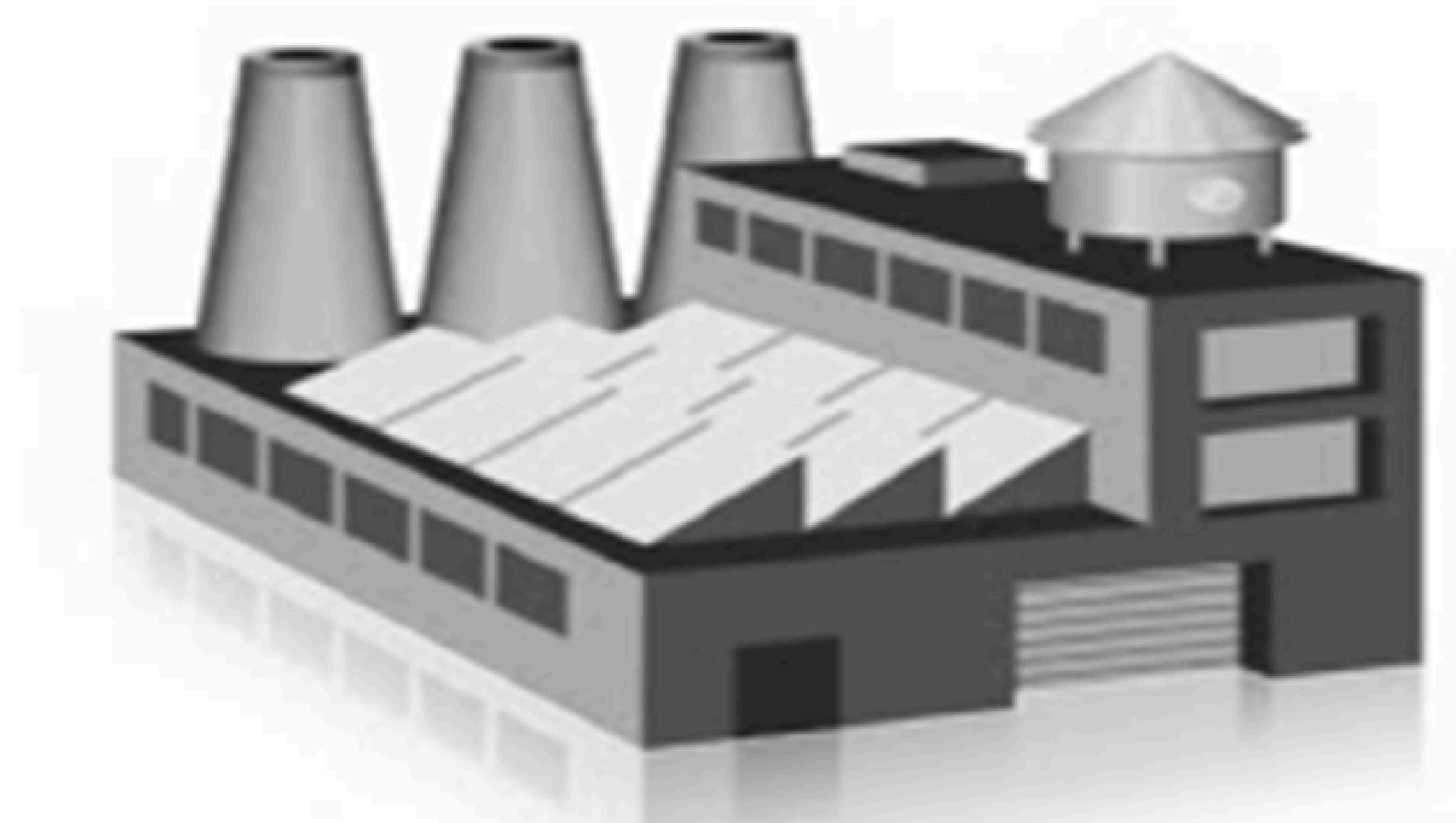
หัวข้อการเรียนรู้

1. ประเภทของอุตสาหกรรม (แบ่งตามการประกอบการ)
2. ประเภทของอุตสาหกรรม (แบ่งตามขนาด)
3. ประเภทของอุตสาหกรรม (แบ่งตามประเภทผลิตภัณฑ์)
4. ความหมายและประเภทของโรงงาน
5. ตัวอย่างกระบวนการผลิตในอุตสาหกรรม

ความหมายของอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรม (Industry) คือ กระบวนการแปรรูปวัตถุดิบหรือวัสดุ เพื่อการผลิตสินค้าชนิดต่างๆ โดยการใช้เครื่องจักร หรือแรงงานคน ให้ผลผลิตออกมาได้ครั้งละมากๆ และมีมูลค่าเพิ่มทางด้านเศรษฐกิจ การแยกประเภทอุตสาหกรรมแบ่งออกได้ เป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

ประเภทของอุตสาหกรรม (แบ่งตามการประกอบการ)

แบ่งตามการประกอบการ แบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

อุตสาหกรรมที่นำ
ทรัพยากรธรรมชาติ
มาใช้

อุตสาหกรรม
การผลิต

อุตสาหกรรม
การบริการ

ประเภทของอุตสาหกรรม (แบ่งตามการประกอบการ)

แบ่งตามการประกอบการ แบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. **อุตสาหกรรมที่นำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้** เช่น ประมง เหมืองแร่ เพาะปลูก และการป่าไม้
2. **อุตสาหกรรมการผลิต** เป็นการนำเอาวัตถุดิบจากอุตสาหกรรมที่นำทรัพยากรธรรมชาติมาแปรรูป เช่น การขึ้นรูปโลหะ การถลุงโลหะ การทอผ้า และการผลิตกระดาษ
3. **อุตสาหกรรมบริการ** เป็นการประกอบกิจการ ในลักษณะการให้บริการต่างๆ เช่น การค้าขาย การโรงแรม การท่องเที่ยว การขนส่ง การเดินเรือ และการเดินอากาศ

ประเภทของอุตสาหกรรม (แบ่งตามขนาด)

แบ่งตามขนาด แบ่งได้ 4 ประเภท ดังนี้

อุตสาหกรรม
ขนาดใหญ่

อุตสาหกรรม
ขนาดกลาง

อุตสาหกรรม
ขนาดย่อม

อุตสาหกรรม
ขนาดเล็ก

ประเภทของอุตสาหกรรม (แบ่งตามขนาด)

แบ่งตามขนาด ได้ 4 ประเภท ดังนี้

- 1. อุตสาหกรรมขนาดใหญ่** มีการใช้เงินลงทุนมากกว่า 100 ล้านบาท และมีคนงานจำนวนมาก
มากกว่า 500 คน
- 2. อุตสาหกรรมขนาดกลาง** ใช้เงินลงทุนมากกว่า 10 ล้านบาทถึง 100 ล้านบาท และมีคน
งาน 100-500 คน
- 3. อุตสาหกรรมขนาดย่อม** ใช้เงินลงทุนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ล้านบาท และมีคนงานน้อย
กว่า 100 คน
- 4. อุตสาหกรรมขนาดเล็ก** มีคนงาน 1-9 คน การดำเนินงานไม่มีการแบ่งเป็นแผนก ได้แก่
อุตสาหกรรมครอบครัว (Cottage Industry) อุตสาหกรรมหัตถกรรม (Handicraft
Industry)

ประเภทของอุตสาหกรรม (แบ่งตามประเภทผลิตภัณฑ์)

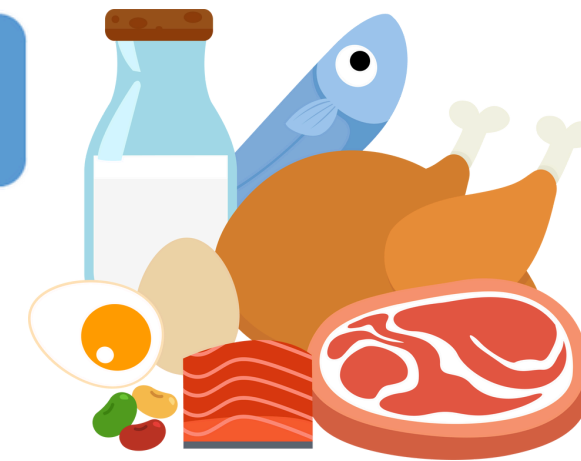
แบ่งตามประเภทผลิตภัณฑ์ แบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. อุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคและบริโภค

- อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยาสูบ
- เสื้อผ้า ถูงเท้า
- เครื่องหนัง
- เครื่องตกแต่ง (Furniture)
- เครื่องไม้ เครื่องเรือน

2. อุตสาหกรรมสินค้าทุน

- เครื่องเหล็ก เครื่องโลหะต่างๆ
- เครื่องจักร
- ยานพาหนะ
- เคมีภัณฑ์

ความหมายและประเภทของโรงงาน

โรงงาน

❖ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

สถานที่ใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ 5 แรงม้าขึ้นไป กงงานตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป เพื่อทำการ ผลิต ประกอบ บรรจุ ซ่อม ซ่อมบำรุง ทดสอบ ปรับปรุง แปรสภาพ ลำเลียง เก็บรักษา หรือทำลายสิ่งใด ๆ

(แหล่งข้อมูล : บัญชีประเภทโรงงานอุตสาหกรรม กฎกระทรวงตาม พ.ร.บ โรงงาน กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 20 มิ.ย 2549)

“โรงงาน” หมายความว่า อาคาร สถานที่ หรือ ยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ 50 แรงม้าหรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ 50 แรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่ 50 คนขึ้นไป โดยใช้เครื่องจักร หรือไม่ก็ตามเพื่อประกอบกิจการโรงงาน ทั้งนี้ ตาม ประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวง คำนิยาม “โรงงาน” แก้ไขโดยพระราชบัญญัติ โรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562

ความหมายและประเภทของโรงงาน

พระราชบัญญัติ

โรงงาน

พ.ศ. 2535

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2535

เป็นปีที่ 47 ในรัชกาลปัจจุบัน

มาตรา 7 ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้โรงงานตามประเภท ชนิดหรือขนาดใดเป็นโรงงานจำพวกที่ 1 โรงงานจำพวกที่ 2 หรือโรงงานจำพวกที่ 3 แล้วแต่กรณี โดยคำนึงถึงความจำเป็นในการควบคุมดูแล การป้องกันเหตุเดือดร้อนรำคาญ การป้องกันความเสียหาย และการป้องกันอันตรายตามระดับความรุนแรงของผลกระทบที่จะมีต่อประชาชนหรือสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งออกเป็นดังนี้

(1) โรงงานจำพวกที่ 1 ได้แก่โรงงานประเภท ชนิด และขนาดที่สามารถ**ประกอบกิจการโรงงานได้ทันที**ตามความประสงค์ของผู้ประกอบกิจการโรงงาน

(2) โรงงานจำพวกที่ 2 ได้แก่โรงงานประเภท ชนิด และขนาดที่เมื่อจะประกอบกิจการโรงงาน**ต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อน**

(3) โรงงานจำพวกที่ 3 ได้แก่โรงงานประเภท ชนิด และขนาดที่การตั้งโรงงาน**จะต้องได้รับใบอนุญาตก่อนจึงจะดำเนินการได้**เมื่อมีประกาศของรัฐมนตรีตามมาตรา 32 (1) ให้โรงงานที่กำหนดในประกาศดังกล่าวเป็นโรงงานจำพวกที่ 3 ด้วย

มาตรา 7(2) แก้ไขโดยพระราชบัญญัติ โรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562

ความหมายและประเภทของโรงงาน

❖ กฎกระทรวงอุตสาหกรรม (พ.ศ. 2535)

แบ่งโรงงานเป็น 3 จำพวก จำแนกประเภทโรงงาน 107 ประเภท เพื่อการควบคุมผลกระทบต่อประชาชน

- ❑ **จำพวกที่ 1** ประกอบกิจการได้ทันที เครื่องจักรไม่เกิน 20 แรงม้า คนงานไม่เกิน 20 คน
- ❑ **จำพวกที่ 2** ต้องแจ้งปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมทราบก่อนประกอบกิจการ เครื่องจักรไม่เกิน 50 แรงม้า คนงานไม่เกิน 50 คน
- ❑ **จำพวกที่ 3** ต้องได้รับใบอนุญาตก่อนจึงจะดำเนินการได้ เครื่องจักรเกิน 50 แรงม้า คนงานเกิน 50 คน

“กฎกระทรวงกำหนดประเภท ชนิด และขนาดของ

โรงงาน พ.ศ. 2563” ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 5

สิงหาคม 2563 (เพิ่มเติม กฎกระทรวงกำหนดประเภท ชนิด และขนาดของโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564)

- กำหนดโรงงานจำพวกที่ 1 โรงงานจำพวกที่ 2 และโรงงานจำพวกที่ 3 ซึ่งยังคงมี 107 ประเภทหรือชนิดเช่นเดิม
- แต่การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือ ปรับปรุงเกณฑ์กำหนดจำพวกของโรงงาน โดยได้นำโรงงานที่ใช้เครื่องจักรต่ำกว่า 50 แรงม้าหรือใช้คนงานน้อยกว่า 50 คนออกจากความเป็นโรงงานจำพวกที่ 1
- ส่วนโรงงานจำพวกที่ 2 และจำพวกที่ 3 ปรับเกณฑ์ขนาดเครื่องจักรและคนงานจาก 50 แรงม้า คนงาน 50 คน เป็น 75 แรงม้า และ 75 คน

อ้างอิง : <https://www.diw.go.th/datahawk/factype.php>

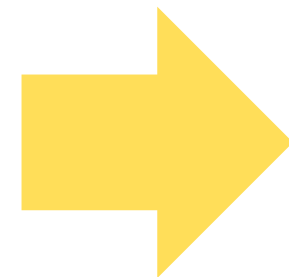
<https://download.asa.or.th/03media/04law/fa/mr63-03.pdf>

<https://www.diw.go.th/webdiw/wp-content/uploads/2021/09/fac9964-1.pdf>

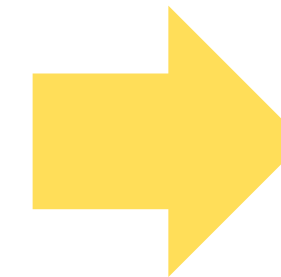
กระบวนการผลิต (Process)

หมายถึง การ**ปฏิบัติตามขั้นตอน** เพื่อ**เปลี่ยนหรือแปรรูปปัจจัยการผลิต ให้เป็นผลผลิต (สินค้า/บริการ)** ที่อยู่ในรูปแบบตามที่ต้องการ ซึ่งในทางอุตสาหกรรมมีจุดมุ่งหมายเพื่อการจำหน่าย กระบวนการแปลงสภาพนี้ จะต้องได้รับการ**ออกแบบ วางแผน และควบคุม**

ปัจจัยการผลิต
(Input)

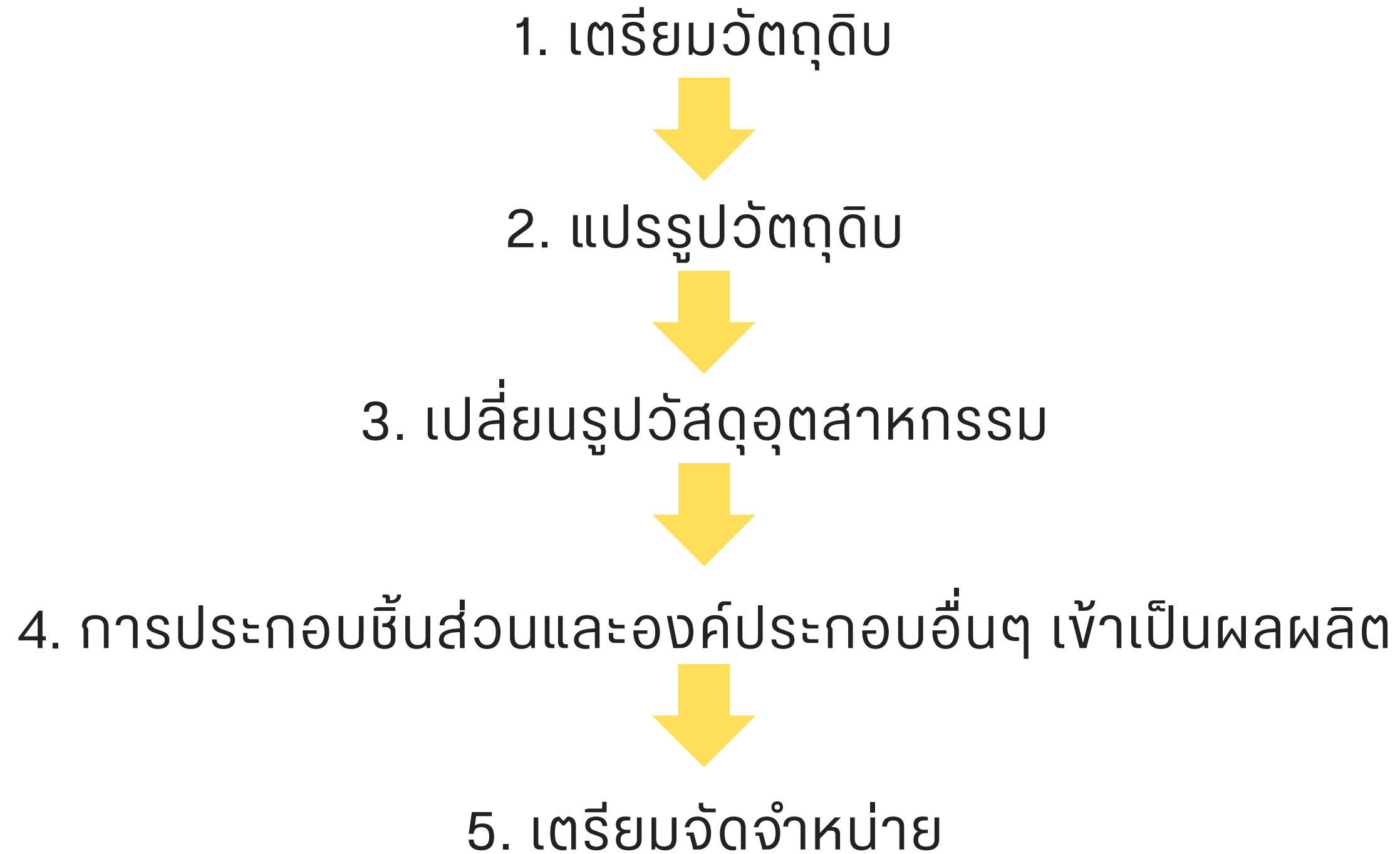

กระบวนการผลิต
(Process)

ผลผลิต (สินค้า/บริการ)
(Output)

ตัวอย่าง : กระบวนการผลิตสินค้าสำเร็จรูป

ตัวอย่าง : กระบวนการผลิตสินค้าสำเร็จรูป

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมวัตถุดิบ

- **จัดซื้อวัตถุดิบ** เพื่อป้อนเข้าสู่ระบบการผลิต
- **คัดแยก** ลักษณะและคุณสมบัติของวัตถุดิบ
- **ทำความสะอาด** เช่น ล้างน้ำ เป่าฝุ่นผง กรอง กรั่น อบฆ่าเชื้อ
- **แยกชิ้นส่วนที่ไม่ต้องการออก** เช่น การตัด เฉือน
- **ตกแต่งวัตถุดิบ** ให้พร้อมที่จะป้อนเข้าสู่ระบบ เช่น การตัดเป็นก้อน บดหรือ สับให้ละเอียดทำให้เป็นชิ้นเล็กๆ เป็นต้น

ตัวอย่าง : กระบวนการผลิตสินค้าสำเร็จรูป

ขั้นตอนที่ 2 การแปรรูปวัตถุดิบ

- เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุดิบ เพื่อเตรียมพร้อมที่จะส่งเข้ากระบวนการผลิต
- การ**เตรียมวัตถุดิบให้มีลักษณะและคุณสมบัติที่ต้องการ เช่น รูปร่าง ขนาดความยาว ความหนา น้ำหนัก เป็นต้น**

ตัวอย่าง : กระบวนการผลิตสินค้าสำเร็จรูป

ขั้นตอนที่ 3 : การเปลี่ยนรูปวัสดุ อุตสาหกรรม

- วัสดุอุตสาหกรรม คือ วัตถุดิบแปรรูป เพื่อให้พร้อมส่งเข้าระบบการผลิต เพื่อแปรสภาพเป็นผลผลิตสำเร็จรูป
- การ**แปรรูปวัสดุอุตสาหกรรมหรือวัตถุดิบจากขั้นตอนที่ 2 ให้เป็นชิ้นส่วนของผลิตภัณฑ์** เพื่อส่งต่อไปยังกระบวนการผลิตถัดไป
- เป็นการ**ทำให้เป็นส่วนประกอบต่างๆ พร้อมเข้าสู่ขั้นตอนที่ 4** คือการประกอบชิ้นส่วน เช่น การเปลี่ยนรูปท่อนไม้สี่เหลี่ยมให้เป็นขาโต๊ะ ลื่นชัก ฝาข้าง มือจับ เพื่อส่งเข้าสู่กระบวนการประกอบเป็นโต๊ะเขียนหนังสือ

ตัวอย่าง : กระบวนการผลิตสินค้าสำเร็จรูป

ขั้นตอนที่ 4 : การประกอบชิ้นส่วนเป็นผลผลิต

- การนำชิ้นส่วนมาประกอบกันเป็นวัตถุดิบสำเร็จรูป หรือเป็นผลผลิต เช่น การตัดผ้าเป็นชิ้นส่วนต่างๆ ของเสื้อ เช่น แขนเสื้อ กระเป๋าสhirt เสื้อ ปกเสื้อ แล้วนำมาประกอบกันเป็น เสื้อ

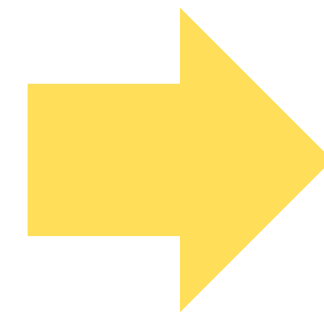
วิธีการเปลี่ยนรูปวัสดุให้เป็นชิ้นส่วน

การขึ้นรูป

- การหล่อ
- การอัด
- การเคาะ

การตัด-การไส

- การตัด
- การไส
- การกลึง

การประกอบชิ้นส่วน

ตัวอย่าง : กระบวนการผลิตสินค้าสำเร็จรูป

ขั้นตอนที่ 5 : การเตรียมจำหน่าย

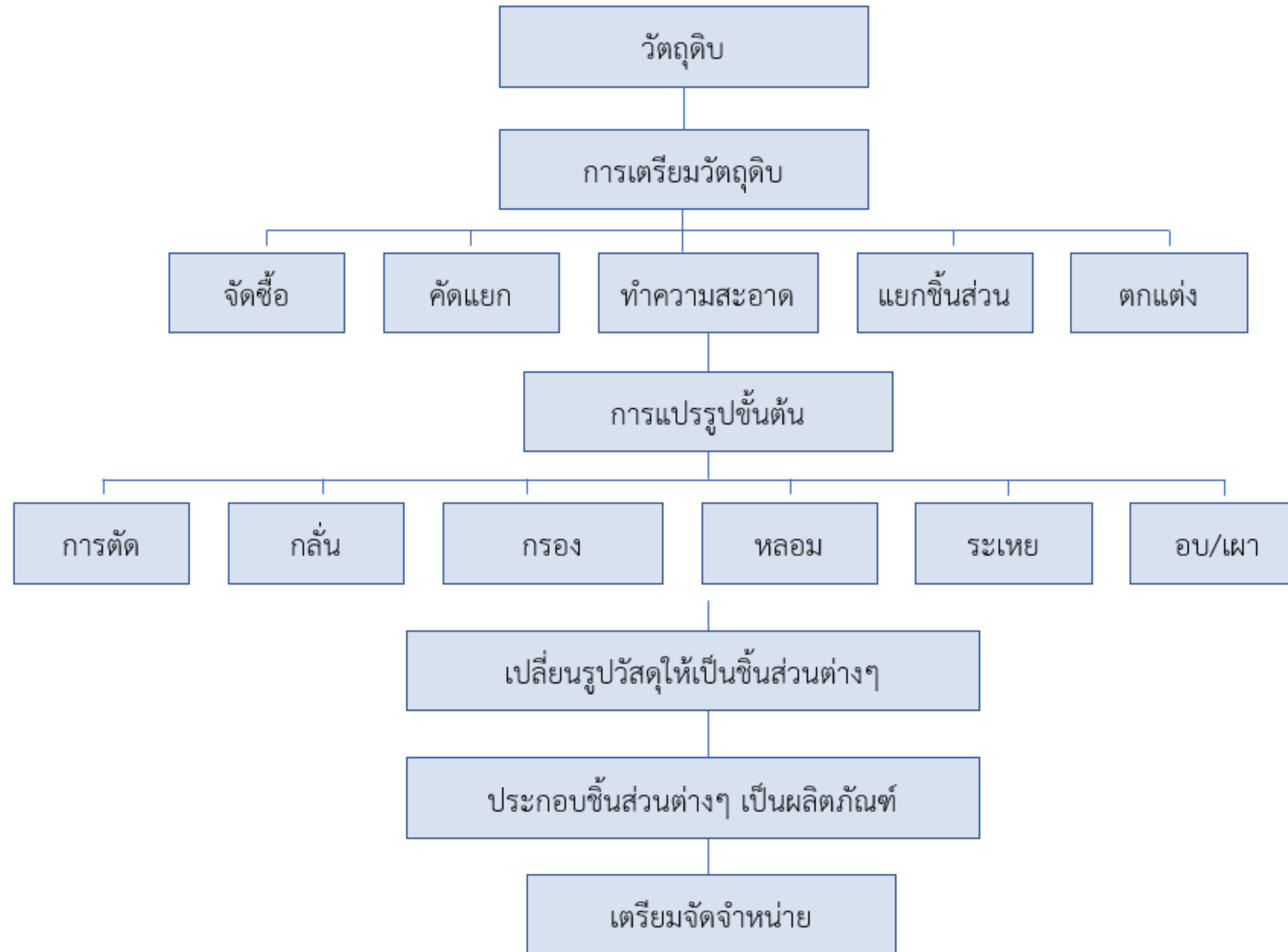
ก่อนนำผลิตภัณฑ์ออกจำหน่าย ต้องผ่านกระบวนการเตรียมจำหน่าย ประกอบด้วย

- การ**ตรวจสอบผลิตภัณฑ์** การตรวจให้ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้
- การ**ให้ข้อมูลผลผลิต** ได้แก่ การระบุชื่อผลิตภัณฑ์ แจ้งขนาด ลักษณะ และคุณสมบัติ วิธีใช้ และการบำรุงรักษา บริษัทผู้ผลิต วันเดือนปีที่ผลิต และราคาจำหน่าย
- การ**บรรจุหีบห่อ** ได้แก่ การนำเอาผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่พร้อมจำหน่ายบรรจุลงในกล่อง ซอง หรือภาชนะอื่น เพื่อรักษาสภาพและความสะดวกในการขนย้าย และเก็บรักษา

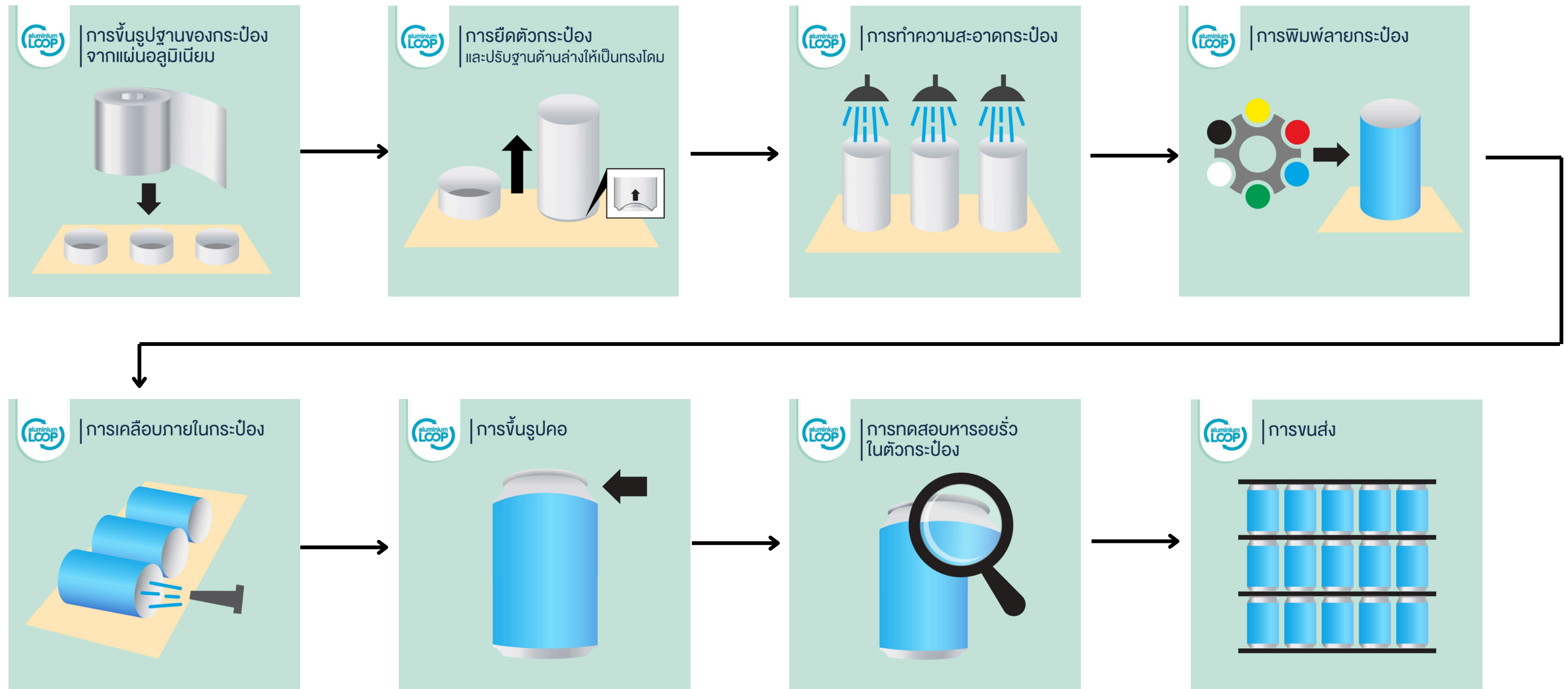
การรักษาสภาพผลิตภัณฑ์ เป็น**การดูแลรักษาเพื่อให้สินค้าคงสภาพ** ไม่ให้เกิดการสูญหาย เสื่อมสภาพ โดยต้อง**คำนึงถึงสภาพแวดล้อม เช่น ความชื้น อุณหภูมิ**

ตัวอย่าง : กระบวนการผลิตสินค้าสำเร็จรูป

แผนภูมิแสดงขั้นตอนของกระบวนการผลิต

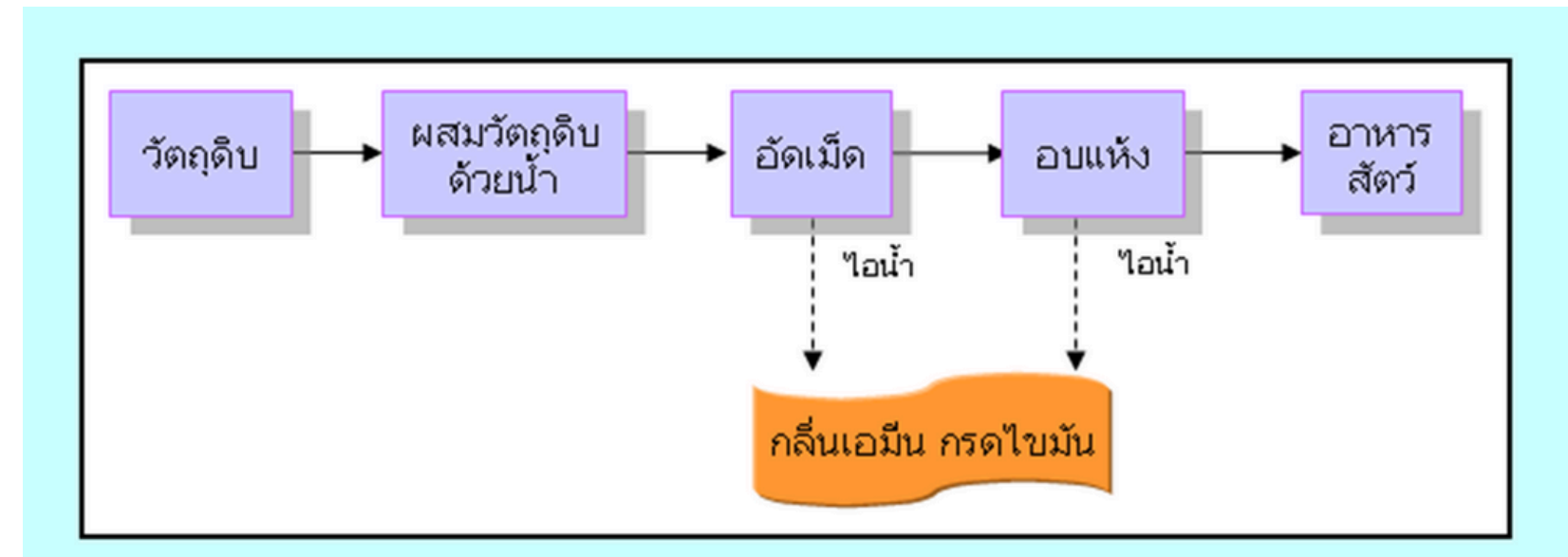

ตัวอย่าง : กระบวนการผลิตกระป๋องอลูมิเนียม

ตัวอย่าง : กระบวนการผลิตอาหารสัตว์ (ANIMAL FEED MAKING PROCESS)

Animal Feed Making Process

เอกสารอ้างอิง

- เอกสารประกอบการสอน Chapter 1 ระบบการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม
- เอกสารประกอบการสอน Chapter 2 กระบวนการผลิตในงานอุตสาหกรรม โดย อาจารย์อุมารินทร์ พูลพานิชอุปถัมภ์
- <https://aluminiumloop.com/aluminium-cans-production/>

THANK YOU

(ถาม - ตอบ)

